

EBH/36/2016

Év

2016

Védett tulajdonság:

Fogyatékoság

Diszkrimináció területe

Oktatás, nevelés

Diszkrimináció típusa

Közvetlen hátrányos megkülönböztetés

Befejezőmód

Jogsértést részben megállapító döntés

A hatóság eljárását kezdeményező autizmus spektrum zavarban szenvedő, illetve meghatározott mértékű értelmi fogyatékosággal élő, tömegközlekedési eszközön nem utaztatható kiskorú kérelmezők képviselője panaszában előadta, hogy a köznevelési intézményeket fenntartó központ illetékes helyi tankerületében nem található olyan oktatási intézmény, amely a gyermekek fogadására alkalmas. A kérelmezők ezért a fővárosba járnak – a szakértői bizottság által kijelölt – iskolába. Az intézményfenntartó központ illetékes helyi tankerülete a 2014/2015-ös tanévben kibussszal oldotta meg a kérelmezők szállítását az iskolába, a 2015/2016-os tanévben azonban nem biztosítja a szállítást. A kiskorú kérelmezők képviselője szerint az intézményfenntartó központ illetékes helyi tankerülete azzal, hogy illetékességi területén nem található az autizmussal, illetve értelmi fogyatékkal élő kérelmezők lakóhelyéhez közeli, sajátos nevelési igényüknek megfelelő oktatási intézmény, illetve a szakértői bizottság által kijelölt oktatási intézménybe történő szállításukat nem biztosítja, fogyatékoságuk miatt velük szemben megsértette az egyenlő bánásmód követelményét.

I.

Az eljárást lezáró határozatában a hatóság a kérelmezőknek a kijelölt iskolába utaztatásával kapcsolatban nem osztotta azt a különösen az illetékes helyi tankerület által képviselt álláspontot, hogy a *nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény* (Nktv.) 47. § (2) bekezdése értelmében – a szakértői bizottság véleménye alapján – a szülők választották ki kérelmezők számára azt az oktatási intézményt, amely az Nktv. 50. § (6) bekezdése szerint nem minősül kötelező felvételt biztosító intézménynek, ezért erre az esetre az Nktv. 76. § (7) bekezdése nem vonatkozik, vagyis ebben az esetben a fenntartónak nem kell gondoskodnia az utaztatásról az iskolába. A kérelmezők oktatási intézménybe utaztatásával kapcsolatban a hatóság határozatában hivatkozott az Emberi Erőforrások Minisztériuma köznevelésért felelős helyettes államtitkárának a hatóság megkeresésére adott állásfoglalásában foglaltakra. Egyrészt arra, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekeket ellátó speciális intézmények is rendelkeznek körzethatárral. A hatóság másrészt különösen a helyettes államtitkár arra vonatkozó megállapítását emelte ki, hogy amennyiben a fenntartó a gyermekek ellátását a lakóhelyen megvalósítani nem tudja, gondoskodnia kell arról, hogy a tanulóra és családjára plusz teher ne háruljon, vagyis gondoskodnia kell az utaztatás megszervezéséről.

Fentiekkel kapcsolatban a hatóság rámutatott arra is, hogy bár az Nktv. 47. § (2) bekezdésében valóban szerepel „a szülő választja ki” megfogalmazás, ezzel kapcsolatban ugyanakkor mindenképpen szükséges figyelembe venni, hogy az értelmi fogyatékos, súlyosan autista gyermekek számára megfelelő ellátást, fejlesztést nyújtó intézmény nem található minden településen, ezen intézmények száma országos szinten korlátozott. Ezért ilyen esetben a szülőknek *de facto* sok esetben nem áll rendelkezésre valódi választási lehetőség akkor, amikor arról kell dönteniük, hogy gyermeküket melyik, illetve mely településen található oktatási intézménybe íratják. Abban az esetben ugyanis, ha azon a településen, amelyen a súlyosan autista, értelmi fogyatékos sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő család lakik, nincs megfelelő ellátást, illetve fejlesztést biztosítani tudó oktatási intézmény, az érintett gyermekeket nevelő családok nem tehetnek mást, mint a lakóhelyükön kívüli településen íratják iskolába a gyermekeket. Ez a helyzet állt fenn a tárgyi ügy kérelmezőit nevelő családok esetében is. Jelen eljárást kezdeményező kérelmezők esetében továbbá figyelemmel kellett lenni arra is, hogy – a hatósághoz becsatolt, fent hivatkozott orvosi igazolások értelmében – tömegközlekedéssel egyik gyermek sem szállítható.

Fentiek alapján tehát a hatóság arra a következtetésre jutott, hogy az Nktv. 76. § (7) bekezdésében foglaltaknak – miszerint a kötelező felvételt biztosító iskolába történő utaztatásról a fenntartónak kell gondoskodnia – az értelmi fogyatékos, súlyosan autista, tömegközlekedéssel nem szállítható sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is szükségképpen teljesülnie kell, a fenntartónak ugyanúgy gondoskodni kell a szállításukról az oktatási intézménybe, mint egészséges társaik esetében. Ezzel összefüggésben a hatóság rámutat arra is, hogy ezeknek a gyermekeknek – így természetesen tárgyi ügy kérelmezőinek – különösen nagy szükségük van arra, hogy eljuttatásukat a kijelölt intézménybe a fenntartó biztosítsa. E gyermekekre és az őket nevelő családokra ugyanis semmiképpen sem hárulhat aránytalan teher.

Fentiek alapján a hatóság megállapította, hogy az illetékes megyeközponti tankerületnek a kérelmezők számára kijelölt oktatási intézménybe az utaztatás biztosításával kapcsolatban a 2015/2016-os tanévben is kötelezettsége állt fenn. E kötelezettségének azonban – a rendelkezésre álló iratok alapján megállapíthatóan – csak 2015. október 10-ét követően tett eleget. A 2015. szeptember 1. és október 10. közötti időszakban a gyermekek iskolába utaztatásáról nem gondoskodott. **A hatóság megállapította, hogy az illetékes megyeközponti tankerület a kérelmezőkkel szemben megsértette az egyenlő bánásmód követelményét azzal, hogy utaztatásukat 2015. szeptember 1. és 2015. október 10. között a szakértői bizottság által számukra kijelölt oktatási intézménybe nem biztosította. Az intézményfenntartó központ a kérelmezőkkel szemben fogyatékoságukkal összefüggésben közvetlen hátrányos megkülönböztetést alkalmazott. A hatóság ezért megtiltotta a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsítását.**

A szankció kiszabása során a hatóság figyelemmel volt az eset összes körülményére. Tekintettel arra, hogy a rendelkezésre álló iratok alapján az volt megállapítható, hogy az ún. iskolabuszos szerződések megkötése a megyeközponti tankerület hatáskörébe került, vagyis a személyszállítással kapcsolatos feladatokat az intézményfenntartó központ a megyeközponti tankerületeknek delegálta, tárgyi ügyben a kérelmezők utaztatásával összefüggésben a megyeközponti tankerület felelőssége volt megállapítható. A szankció megállapítása során a hatóság tekintettel volt arra, hogy az iratokból megállapíthatóan a fenntartó törekedett a gyermekek helyzetének rendezésére, azaz az utaztatásuk biztosításával kapcsolatos megfelelő megoldás kiválasztására, a gyermekek utaztatása azonban ennek ellenére is csak késedelmesen kezdődött meg, mely az érintett családok számára bizonytalanságot és számos kellemetlenséget okozott. A hatóság annak ismételt hangsúlyozása mellett tiltotta meg a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsítását, hogy a kérelmezők utaztatásáról a számukra kijelölt oktatási intézménybe a fenntartónak gondoskodni kell. Fentiek okán ugyanakkor a hatóság további jogkövetkezmények alkalmazását nem tartotta szükségesnek.

II.

A kérelmezők képviselője kérelmében azt is sérelmezte, hogy nem található a gyermekek lakóhelyéhez közeli, sajátos nevelési igényüknek megfelelő oktatási intézmény. Ezzel összefüggésben a hatóság határozatában hangsúlyozta, hogy a speciális fejlesztést, illetve ellátást biztosítani tudó köznevelési intézmények nem találhatóak meg minden településen, ami a speciális eszköz-, illetve szakemberigény miatt érthetőnek és logikusnak tekinthető. Mindazonáltal - a hatóság álláspontja szerint - ez utóbbi is indokál szolgál annak, hogy azon gyermekek esetében, akiknek fogyatékoságuk, egészségi állapotuk, illetve sajátos nevelési igényük miatt ilyen intézménybe kell járniuk, valamint tömegközlekedéssel nem utaztathatók, az oktatási intézménybe való eljutásról a fenntartónak kell gondoskodnia. Fentiek alapján **az intézményfenntartó központ illetékes helyi tankerületével szemben előterjesztett azon kérelmet, mely szerint a tankerület a kérelmezőkkel szemben megsértette az egyenlő bánásmód követelményét azzal, hogy az illetékességi területén nem található a kérelmezők fogadására alkalmas intézmény, a hatóság nem tartotta meglapozottnak, így azt elutasította.**

III.

Tekintettel a kérelmezők képviselőjének az eljárásban tartott tárgyaláson előadott arra vonatkozó nyilatkozatára, hogy bár a kérelmezők utaztatása 2015. október 10-ét követően biztosított volt, azonban a gyermekek kísérése a 2015/2016-os tanévre vonatkozó, az érintett gyermekek szállításáról szóló szerződésben nem tisztázott, a hatóság megvizsgálta, hogy az utaztatás fenntartói megszervezése a kísérőszemélyzetről való gondoskodást is magában foglalja-e. E körben a hatóság határozatában hivatkozott az EMMI köznevelésért felelős helyettes államtitkárának a hatóság megkeresésére adott állásfoglalásában arra, hogy a kötelező felvételt biztosító iskolába való utaztatásnál a fenntartót az utaztatás kötelezettsége igen, a kísérőszemélyzet biztosításának kötelezettsége azonban nem terheli. Az ehhez szükséges pénzügyi keret ugyanis nem jelenik meg az intézményfenntartó központ költségvetésében.

Fentiekkel kapcsolatban **a hatóság rámutatott arra is, hogy - az utaztatás biztosításának kötelezettségétől eltérően - nem lehet fel olyan jogszabályhely, ami alapján a fenntartónak a szállítás során kísérőszemélyzetről is gondoskodnia kell. Ezért is fordult e kérdéssel az EMMI köznevelésért felelős helyettes államtitkárához, aki állásfoglalásában megerősítette a hatóság azon álláspontját, hogy vonatkozó kötelező jogszabályi rendelkezés hiányában nem állapítható meg a fenntartó oldalán kísérőszemélyzet biztosítására irányuló kötelezettség. Ennek hiányában nem állapítható meg az sem, hogy a fenntartó - tárgyi ügyben az intézményfenntartó központ bármelyik eljárás alá vont szerve (az illetékes helyi, illetve megyei tankerület) - a kérelmezőkkel szemben megsértette volna az egyenlő bánásmód követelményét azzal, hogy kísérőszemélyzetről a kijelölt oktatási intézménybe való utaztatás során nem gondoskodott. Ezért a hatóság a kérelmet ebben a részében elutasította.**

IV.

Végezetül a hatóság határozatában megállapította, áttekintve a tárgyi ügyben releváns jogszabályi környezetet, hogy a súlyosan autista, értelmi fogyatékos, tömegközlekedéssel nem szállítható gyermekeknek a számukra kijelölt oktatási intézménybe történő utaztatásával, illetve az ennek során megvalósuló kísérésével kapcsolatos jogi szabályozás nem egyértelmű, illetve nem teljes körű, azt az eljárás alá vont felek is különbözőképpen értelmezték. Az oktatási intézménybe a fenntartó által biztosított utaztatásra vonatkozó szabály alkalmazása e gyermekek esetében csak hosszas – a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező minisztérium megkeresését is megkívánó – jogértelmezést követően volt lehetséges. A kísérőszemélyzetről való gondoskodással kapcsolatban pedig, legalábbis kérdéseket vet fel, hogy a hatályos jogszabályok alapján kísérőszemélyzetről csak az óvodába utaztatásnál kell a fenntartónak (bizonyos esetekben és csak akkor, ha az önkormányzat a fenntartó) gondoskodnia, az iskolába utaztatásnál azonban a fenntartót ilyen kötelezettség nem terheli. Fentiekkel összefüggésben fontos rámutatni ugyanakkor arra, hogy az előzőekben jelzett hiányokat a jogalkalmazó nem orvosolhatja, a jogalkalmazó hatóság ugyanis a hatályos jogszabályokhoz kötve van. Fenti hiányokat csak a jogalkotó töltheti ki, amennyiben maga is úgy ítéli meg, hogy a súlyosan autista, értelmi fogyatékos, tömegközlekedéssel nem szállítható gyermekeknek a szállítását a számukra kijelölt oktatási intézménybe, illetve a kísérés megvalósulását illetően a jelenlegihez képest világosabb, konkrétabb és részletesebb jogi szabályozás szükséges.

A határozat jogerős.

(2016. áprilisi döntés)